Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv.
Legal Studies, 2020; 4 (115): 21-25
УДК: 342.922-(054.6+054.7):351.761.3(477)
DOI: https:doi.org/10.17721/1728-2195/2020/5.115-5

ISSN 1728-2195
© Taras Shevchenko National University of Kyiv,
Publishing center "Kyiv University", 2020

Б. Кіндюк, д-р юрид. наук, зав. лабораторії
ORCID ID: 0000-0001-8519-4649
Одеський державний університет внутрішніх справ, Одеса, Україна

ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ІНОЗЕМЦІВ ТА ОСІБ БЕЗ ГРОМАДЯНСТВА ЗА ПРОСТУПКИ У СФЕРІ ОБІГУ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ, ПСИХОТРОПНИХ РЕЧОВИН І ПРЕКУРСОРІВ

Розглянуто процедуру здійснення адміністративного провадження у справах про правопорушення іноземцями й особами без громадянства у сфері незаконного обігу наркотичних засобів, а також особливості адміністративно-попереджувальних заходів, які при цьому застосовують. Методологічну основу дослідження становить: системний підхід, за допомогою якого розглянуто систему адміністративних заходів, спрямованих на протидію незаконному обігу наркотичних засобів; логіко-семантичний метод, який застосовано для розроблення понятійного апарату; порівняльно-правовий метод – для аналізу розмірів граничних значень наркотичних засобів у різних країнах світу, та ін. Наголошено на тому, що за адміністративні правопорушення цієї категорії такі особи притягуються до адміністративної відповідальності на загальних із громадянами України підставах. Указані особи за проступки, пов'язані з незаконним обігом наркотичних речовин у невеликих розмірах без мети збуту, можуть бути притягнуті до адміністративної відповідальності. Під упровадженням у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з незаконним обігом наркотичних засобів і психотропних речовин, можна розуміти особливий вид діяльності уповноважених органів, спрямований на притягнення до адміністративної відповідальності осіб, які вчинили адміністративні правопорушення у цій сфері. Установлено, що адміністративне провадження за правопорушення, скоєні іноземцями й особами без громадянства, пов'язані з незаконним обігом наркотичних засобів, проходить за стадіями, установленими адміністративним законодавством України. Показано, що така категорія осіб має бути проінформована про граничні розміри цих небезпечних речовин, які значно різняться за аналогічними показниками від прийнятих в інших країнах. Згідно з чинним законодавством за адміністративні правопорушення, пов'язані з незаконним обігом наркотичних засобів, до іноземців та осіб без громадянства може бути застосовано адміністративне видворення, скорочення терміну тимчасового перебування на території України, примусове повернення до країни, з якої вони прибули.

Ключові слова: адміністративне законодавство України, адміністративна відповідальність, адміністративний примус, іноземці, особи без громадянства, наркотичні засоби, граничні розміри.

ВСТУП

Постановка проблеми. Незаконний обіг наркотичних засобів нині є однією з найгостріших для України проблем. За даними МВС в Україні майже 500 тис. осіб наркозалежні, причому приблизно 350 тис. із них вживають їх у вигляді ін'єкцій. Наслідком поширення цього негативного явища стало зростання кількості злочинів загальнокримінальної спрямованості та тих, що пов'язані з незаконним обігом цих небезпечних речовин. Важливу роль у попередженні правопорушень у сфері незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів (далі – наркотичних засобів) відіграє адміністративний примус. Одночасно із цим, правове забезпечення адміністративних заходів, спрямованих на протидію незаконному обігу наркотичних засобів та їх практична реалізація, залишаються недостатньо ефективними й не сприяють притягненню винних осіб до відповідальності. Однією з причин такого стану є неефективність діючого законодавства, відсутність координації між органами, які борються із цим небезпечним явищем, тощо. На практиці виникають ситуації, коли ці недоліки чинного законодавства впливають на права, свободу й інтереси іноземців та осіб без громадянства, а також на процес притягнення їх до відповідальності. Це питання вкрай важливе, оскільки в Україні нині перебуває на обліку іноземців та осіб без громадянства (тимчасові) понад 140 тис. осіб, серед яких фіксується значна кількість адміністративних правопорушень у сфері незаконного обігу наркотичних засобів. З урахуванням цього виникає необхідність розглянути процедуру адміністративного провадження у справах про правопорушення іноземцями й особами без громадянства у сфері незаконного обігу наркотичних засобів, а також особливості адміністративно-попереджувальних заходів, які при цьому застосовують.

Аналіз публікацій показує наявність значної кількості досліджень у галузі застосування адміністративного покарання, які проводили О. М. Бандурко, А. В. Бережна, В. В. Галунько, С. О. Короїд, О. П. Рябченко, С. І. Саєнко, В. Д. Сущенко, Г. В. Шевчук та ін. Питанням правового статусу іноземців та осіб без громадянства присвятили свої праці І. О. Гаврилова, І. Г. Ковалишин, В. І. Палько, О. В. Кузьменко, С. Ф. Константінов та ін. Беручи до уваги поширеність правопорушень у сфері обігу наркотичних засобів серед іноземців та осіб без громадянства, дослідження питань щодо їх притягнення до адміністративної відповідальності потребують детальнішого дослідження та систематизації.

Метою роботи є дослідження особливостей притягнення до адміністративної відповідальності іноземців та осіб без громадянства за проступки у сфері обігу наркотичних засобів.

Викладення матеріалів дослідження необхідно розпочати з того, що ***правовий статус іноземців та осіб без громадянства*** визначається ст. 26, 33 Конституції України, згідно з якими іноземці й особи без громадянства, що перебувають в Україні на законних підставах, користуються тими самими правами та свободами і несуть такі ж самі обов'язки, як і громадяни України. Ці положення Конституції відображено у Законі України від 12.09.2011 р. "Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства", в якому зазначено, що іноземці й особи без громадянства є рівними перед законом незалежно від походження, соціального й майнового стану, расової та національної належності, статі, мови, ставлення до релігії, роду й характеру занять, інших обставин. Тобто адміністративно-правовий статус таких осіб має структуру, яка передбачає наявність прав, обов'язків і відповідальності. На додаток до цього, ст. 6-1 Закону України "Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства" передбачає право безоплатно користуватися послугами перекладача з мови, якою володіє така особа, а також письмовий переклад її до-

© Кіндюк Б., 2020

кументів. Іноземці й особи без громадянства, незалежно від терміну й мети їхнього перебування, згідно з КУпАП України, можуть бути притягнуті до адміністративної відповідальності за дії, пов'язані з незаконним обігом наркотичних засобів у невеликих розмірах без мети збуту. Таке положення відображено у ст. 16 КУпАП, де вказано, що за адміністративні правопорушення цієї категорії такі особи притягуються до адміністративній відповідальності на загальних із громадянами України підставах, тому до них застосовують види адміністративних стягнень, визначених у ст. 24 КУпАП.

Згідно зі ст. 9 КУпАП України під адміністративним правопорушенням розуміють протиправну, винну (умисну або необережну) дію чи бездіяльність, яка посягає на громадський порядок, власність, права і свободи громадян, на встановлений порядок управління. Цілком зрозуміло, що ***адміністративні правопорушення, пов'язані з незаконним обігом наркотичних засобів***, посягають на громадський порядок, здоров'я та фізичний стан населення, тобто приводять до значних втрат працездатного населення та необхідності виділення коштів на їхнє лікування й соціальну реабілітацію. Під складом адміністративного правопорушення у цій сфері розуміють сукупність ознак, до яких, на думку О. М. Стрільців, належать: 1) суспільна шкідливість); 2) протиправність; 3) винність; 4) адміністративна караність [1, с. 27]. Перша із цих ознак пов'язана з тим, що незаконний обіг наркотичних засобів створює серйозну загрозу для країни, підриває правопорядок, є джерелом надходження коштів для тіньової економіки, збільшує кількість захворювань, розлади психіки та поведінки тощо. Юридичним відображенням шкідливості адміністративного проступку є його протиправність, яка означає дію чи бездіяльність, наявність яких може нанести шкоду відносинам, які охороняються. Отже, дія чи бездіяльність у сфері незаконного обігу наркотичних засобів наносить шкоду життю та здоров'ю громадян, тому законодавець установив за такі дії адміністративну відповідальність.

Адміністративним проступком у вказаній сфері може бути тільки винне діяння, тобто свідомий, вольовий акт протиправної поведінки у вигляді незаконного використання наркотичних засобів. Категорія вини полягає у психічному ставленні особи до діяння та його шкідливих наслідків і може бути умисною або необережною. Цілком зрозуміло, що винність передбачає наявність у особи власного психічного ставлення до використання наркотичних засобів, результатом якого є вчинення адміністративного проступку та його наслідків. Необережна вина проявляється у формі самовпевненості чи недбалості, що можна дослідити на прикладі ст. 106-1 КУаАП, в якій сказано про невжиття заходів, щодо знищення залишків чи відходів виробництва, які містять наркотичні речовини. Причому у разі накладення адміністративного стягнення та звільнення від адміністративної відповідальності враховується ступінь вини. Так, згідно із ч. 2 ст. 44 КУаАП, особа, яка добровільно здала наркотичні засоби або психотропні речовини, які були у неї у невеликих розмірах і які вона незаконно виробила, виготовила, придбала, зберігала, перевозила, пересилала без мети збуту, звільняється від адміністративної відповідальності за такі дії. Адміністративна караність означає, що за вчинення адміністративного правопорушення (проступку) у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів адміністративним законодавством передбачено особливий вид державного примусу – адміністративне покарання. Тобто, адміністративним проступком визнається тільки таке протиправне винне діяння, за яке законодавством передбачено особливий вид державного примусу – адміністративну відповідальність.

Під ***провадженням у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з незаконним обігом наркотичних засобів і психотропних речовин,*** можна розуміти особливий вид діяльності уповноважених органів, який спрямований на притягнення до адміністративної відповідальності осіб, що вчинили адміністративні правопорушення у цій сфері. У ході розгляду вказаного питання зазначимо, що згідно з класифікацією наркотичних речовин ВООЗ існують такі їх групи: 1) опіати (опіодіди); 2) депресанти: седативні; снодійні; транквілізатори; 3) стимулятори: кокаїн; амфетамін; кофеїн; кат – поширена в Азії рослина, що містить ефедриноподібну речовину; 4) галюциногени; 5) канабіс; інгалянти; фенциклідин. За ступенем руйнівного впливу на організм людини наркотичні засоби поділяють на: 1) найнебезпечніші: героїн, морфій, опіум та інші наркотики; амфетаміни типу метедріну та метамфетаміну, що вводяться ін'єкційно; кодеїн; 2) менш небезпечні наркотики: стимулятори амфетамінового типу бензедрин і барбітурати; 3) найменш небезпечні: канабіс; препарати амфетамінового типу пониженої активності, ЛСД.

Регламентацію притягнення до адміністративної відповідальності за незаконне виробництво, придбання, зберігання, перевезення, пересилання наркотичних засобів або психотропних речовин без мети збуту в невеликих кількостях здійснює ст. 44 КУпАП України, відповідно до якої такі дії тягнуть за собою накладання штрафу від 25 до 50 неоподаткованих мінімумів доходів громадян або громадські роботи на термін від 20 до 60 годин, або адміністративний арешт терміном до 15 діб. Як зазначає Т. Є. Качалова**,** національне адміністративне законодавство передбачає в багатьох випадках накладення штрафу, розмір якого не відповідає ринковим цінам на наркотичні засоби. За даними науковця, вартість афганського героїну в Пакистані складає 650$ за кг, у Киргизії збільшується до 1200$ за кг, а у Москві, Києві та інших мегаполісах ціна 1 г цього товару складає не менше ніж 70$ [2, с. 339]. На думку В. В. Грянки, диспозиція ст. 44 КУпАП України є недосконалою, оскільки оперує поняттям "виробництво" і не містить дії "виготовлення" [3, с. 166]. Іноземці й особи без громадянства мають бути проінформовані, що особа, яка добровільна здала ці небезпечні речовини, звільняється від адміністративної відповідальності за дії, передбачені цією статтею.

Важливим моментом у практичному застосуванні цієї статті є ***поняття невеликого розміру наркотичних засобів або психотропних речовин***, що встановлюється спеціально уповноваженим органом виконавчої влади в галузі охорони здоров'я. В Україні діє Наказ МОЗ України від 01.08.2000 р. "Про затвердження таблиць невеликих, великих та особливо великих розмірів наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, які знаходяться у незаконному обігу". В основу такої градації покладено встановлену добову дозу (ВДД) споживання наркотичних засобів, на підставі якої введено три градації: а) невелика; б) велика; в) особливо велика. Так, до невеликих розмірів віднесено ті, що не перевищують 10 ВДД; великі розміри – у межах від 100 до 1000 ВДД, а особливо великі, ті, які перевищуються 1000 ВДД. Наприклад, стосовно героїну перша градація складає 0,005 г; друга – від 1,0 г до 10,0 г; третя – 10,0 г і більше, для кокаїну відповідно: до 0,02 г; від 1,0 г до 15,0 г; від 15,0 г і більше. Залежно від цих розмірів встановлюють ознаки правопорушення, а також вирішують питання щодо застосування засобів кримінального або адміністративного покарання. Згідно з п. 5 цьо-

го наказу, розміри наркотичних засобів рослинного походження у вигляді екстрактів, витяжок, відварів, інших рідин розраховують на підставі методики кримінологічних досліджень у перерахунку на суху речовину. Іноземці й особи без громадянства мають знати, що в Україні встановлені ВДД, які значно різняться порівняно з нормами, які застосовують в інших країнах (табл. 1).

***Таблиця* 1. Порівняльний аналіз граничних значень дозволених розмірів наркотичних засобів у різних країнах світу**

Вид наркотику	Україна	Росія	Німеччина	Кіпр	Португалія
Героїн	від 0,005 г	0,5 г	1-2 г	0,5 г	1 г
Кокаїн	від 0,02 г	0,5 г	1-2 г	10 г	2 г
Канабіс	від 5 г	6 г	6-14 г	30 г	25 г
Амфетаміни	від 0,15 г	0,2 г	3 г	20 г	1 г

В Україні значна кількість іноземців та осіб без громадянства займаються сільськогосподарським виробництвом. З урахуванням цього вказана категорія осіб має знати, що адміністративна відповідальність згідно зі ст. 106-1 КУпАП наступає за невжиття заходів щодо забезпечення встановленого режиму охорони посівів снотворного маку чи конопель, місць зберігання і переробки врожаю цих культур. За такі дії, а так само за невжиття заходів щодо знищення післяжнивних залишків чи відходів виробництва, що містять наркотичні речовини, тягне за собою накладання штрафу на посадових осіб від 30 до 70 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Інше положення цієї статті передбачає відповідальність громадян у розмірі від 10 до 30, а на посадових осіб – від 30 до 70 неоподаткованих мінімум доходів громадян за невжиття землекористувачами або землевласниками на закріплених за ними земельних ділянках заходів щодо знищення дикорослих конопель чи снотворного маку. Інша ст. 106-2 КУпАП передбачає відповідальність за незаконний посів або незаконне вирощування снотворного маку в кількості до 100 рослин чи конопель у кількості до 10 рослин, що тягне за собою накладення штрафу від 18 до 100 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і конфіскацію незаконно вирощуваних нарковмісних рослин. Необхідно зазначити, що в Україні спостерігається динаміка збільшення такого роду правопорушень. Так, 2019 р. правоохоронними органами було виявлено майже 360 млн незаконно вирощених нарковмісних рослин, що призвело до складання понад 720 адміністративних протоколів і сплати штрафів у розмірі більше 110 тис. грн. Як вказує Г. В. Шевчук, об'єктом цього правопорушення є суспільні відносини у сфері охорони здоров'я населення й обігу наркотичних засобів. Об'єктивна сторона цього правопорушення полягає у незаконному посіві або вирощуванні снотворного маку чи конопель [4, с. 7].

Відповідно до ст. 7 Закону України "Про обіг в Україні наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів", діяльність, пов'язана з культивуванням та (або) використанням чи реалізацією рослин, включених до списку № 3 табл.1 Переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, є незаконною та передбачає адміністративну відповідальність. Суб'єктивна сторона правопорушення, передбаченого ст. 106-1 КУпАП, може проявлятися у формі умислу або необережності, а ст. 106-2 – умислу. Суб'єктами, які можуть бути притягнуті до адміністративної відповідальності згідно із ч. 1, є лише посадові особи, а із ч. 2 – посадові особи та громадяни. Як зазначає Г. В. Шевчук, важливим засобом впливу на правопорушників є такий вид адміністративного покарання, як конфіскація та знищення нарковмісних залишків, що значно зменшує подальші можливості їх використання наркозалежними особами та дилерами [5, с. 152].

За положеннями українського законодавства, провадження у справах про адміністративні правопорушення, зокрема пов'язані з незаконним обігом наркотичних засобів, проходять за такими ***стадіями***: 1) порушення справи про адміністративне правопорушення; 2) попереднє адміністративне розслідування; 3) розгляд справи і винесення постанови; 4) перегляд постанови та її виконання (рис. 1).

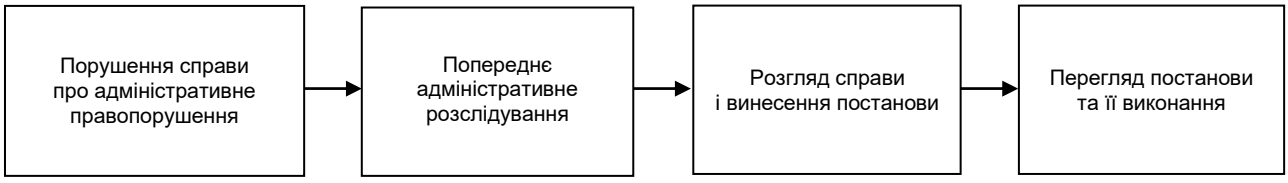

Рис. 1. Блок-схема впровадження адміністративних правопорушень

I. Порушення справи про адміністративне правопорушення починається з одержання інформації, отриманої в будь-якій формі, про діяння, що мають ознаки складу. Це – повідомлення засобів масової інформації, виявлення фактів порушення працівниками поліції, прокурорами, державними організаціями й іншими особами. Наприклад, у випадку вчинення проступку, пов'язаного з незаконним обігом наркотичних засобів, відповідно до ст. 44 КУпАП приводом до порушення справи є висновок експерта про те, що кількість наркотичних засобів, вилучених працівниками правоохоронних органів, належить до невеликих розмірів.

II. Попереднє адміністративне розслідування включає опитування свідків, потерпілих, у результаті чого уповноважена особа складає протокол, на підставі якого порушується справа про адміністративне порушення.

III. Розгляд справи і винесення постанови. Важливим елементом цього етапу є опитування свідків і потерпілих, які уповноважена особа здійснює у процесі складання протоколу, яким порушується справа про адміністративний проступок. При кваліфікації правопорушення свідок може бути викликаний у випадках, коли цій особі відомо про обставини справи, незалежно від того, чи є він безпосереднім очевидцем, а також у випадках, якщо йому відомі відомості від інших осіб. У випадках, коли справа стосується іноземців та осіб без громадянства, пояснення свідка повинні бути перекладені на ту мову, якою володіє підозрювана особа.

Для забезпечення адміністративного впровадження у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з незаконним обігом наркотичних засобів, можуть бути застосовані наступні ***адміністративно-попереджувальні заходи***: 1) доставляння порушника до органів внутрішніх справ; 2) складання адміністративного протоколу; 3) зупинка транспортного засобу; 4) застосування заходів фізичного впливу; 5) застосування спеціальних заходів; 6) застосування вогнепальної зброї. У справах про адміністративні проступки, передбачені ст. 106-1 КУпАП, опитування свідків потребує встановлення відомостей щодо: 1) знаходження посівів снотворного маку чи конопель; 2) якими силами здійснюється охорона таких об'єктів; 3) фактів знищення післяжнивних залишків.

У разі встановлення факту адміністративного правопорушення у сфері незаконного обігу наркотичних речовин ст. 260 КУпАП передбачає здійснення працівниками поліції адміністративного затримання таких осіб, після чого складається протокол, до якого вносять відомості про особу затриманого, час і мотиви затримання, і який підписується посадовою особою, що здійснила затримання, і затриманим. Діюче законодавство містить вимогу у разі скоєння правопорушення іноземцем або особою без громадянства щодо перекладу змісту документа на мову, яка є зрозумілою для затриманого.

IV. Перегляд постанови у справі про адміністративне правопорушення є важливою гарантією захисту прав, свобод та інтересів громадян України й іноземців та осіб без громадянства.

Ця стадія являє собою перевірку законності й обґрунтованості прийнятого рішення, виправлення помилок і недоліків у роботі органів адміністративної юрисдикції. Перегляд постанови у справі про адміністративне правопорушення здійснюється в порядку провадження за скаргою громадянина чи іноземця чи особи без громадянства. Постанова у справі про адміністративне правопорушення за наявності відповідних умов може пройти всі інстанції адміністративного й судового оскарження, що має бути здійснено на мові, яка є зрозумілою правопорушнику, при цьому такій особі *гарантується* право на судовий *розгляд* упродовж розумного терміну, а також здійснюється захист особистих прав, свобод та інтересів. Як указує І. О. Гаврилова, іноземці й особи без громадянства значну допомогу у захисті своїх прав можуть отримати у Центрах безоплатної правової допомоги, які діють на підставі Закону України від 02.06. 2011 р. "Про безоплатну правову допомогу" [6, с. 101]. Згідно із ст. 3 цього законодавчого акта, громадяни України, іноземці, особи без громадянства, біженці мають право на отримання у повному обсязі безоплатної первинної правової допомоги.

Іноземець або особа без громадянства можуть бути примусово повернуті у країну походження або третю країну, якщо їх дії порушують законодавство про правовий статус іноземців та осіб без громадянства або суперечать інтересам забезпечення національної безпеки України чи охорони громадського порядку, або, якщо це необхідно для охорони здоров'я, захисту прав і законних інтересів громадян України. Рішення у цій справі приймають центральні органи виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері міграції, Служба Безпеки України або орган охорони державного кордону. У рішенні про примусове повернення зазначається термін, протягом якого іноземець або особа без громадянства мають виїхати з України чи звернутися до суду із заявою про розгляд справи. Зазначений термін не повинен перевищувати 30 днів із дня прийняття рішення, але суд має право продовжити цей термін. Рішення про примусове повернення іноземців та осіб без громадянства може супроводжуватися забороною щодо подальшого в'їзду в Україну терміном на три роки. Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері міграції, СБУ, органи охорони державного кордону можуть примусово видворити з України іноземця та особу без громадянства, лише на підставі винесеної за їхнім позовом постанови адміністративного суду.

На підставі проведеного дослідження особливостей притягнення до адміністративної відповідальності іноземців та осіб без громадянства за проступки у сфері обігу наркотичних засобів можна зробити такі **висновки**. Згідно з Конституцією України та прийнятими нормативно-правовими актами іноземці й особи без громадянства є рівними перед законом і мають додержуватися норм чинного законодавства. За проступки, пов'язані з незаконним обігом наркотичних речовин у невеликих розмірах без мети збуту, такі особи можуть бути притягнуті до адміністративної відповідальності. Адміністративне провадження за правопорушення, скоєні іноземцями й особами без громадянства, пов'язані з незаконним обігом наркотичних засобів, проходить за стадіями, установленими КУпАП. Іноземці й особи без громадянства мають бути проінформовані про граничні розміри наркотичних засобів, що встановлені в Україні, які значно різняться від аналогічних показників, прийнятих в інших країнах. Як санкції за адміністративні правопорушення, пов'язані з незаконним обігом наркотичних засобів до іноземців та осіб без громадянства, може бути використано адміністративне видворення, скорочення терміну тимчасового перебування на території України, примусове повернення до країни, з якої вони прибули.

Список використаних джерел

1. Адміністративно-правова протидія Національною поліцією незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів : монографія / О. М. Стрільців, Є. Ю. Бараш, Г. В. Шевчук, Є. А. Тараніч. – К. : Нац. акад. внутр. справ, 2018. – 133 с.

2. Качалова Т. Є. Актуальні питання посилення відповідальності у вигляді штрафу за незаконне виробництво, придбання, зберігання, перевезення, пересилання без мети збуту наркотичних засобів / Т. Є. Качалова // Юридичний наук. електрон. журн. – 2019. – № 6. – С. 337–341. URL: http://www.lsej.org.ua/6_2019/82.pdf

3. Грянка Г. В. Адміністративна відповідальність за правопорушення у сфері незаконного виробництва, придбання, зберігання, перевезення, пересилання наркотичних засобів або психотропних речовин без мети збуту в невеликих розмірах / Г. В. Грянка // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). – 2011. – № 24. – С. 163–170.

4. Шевчук Г. В. Адміністративно-правова протидія міліцією незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів : автореф. дис. … канд. юрид. наук : 12.00.06 / Г. В. Шевчук. – Нац. авіац. ун-т. – К. , 2013. – 20 с.

5. Шевчук Г. В. Недоліки адміністративних покарань у справах про правопорушення в сфері обігу наркотичних засобів та психотропних речовин / Г. В. Шевчук // Часопис Київ. ун-ту права. – 2010. – № 4. – С. 150–154.

6. Гаврилова І. О. Особливості адміністративної відповідальності іноземців та осіб без громадянства / І. О. Гаврилова // Наук. вісн. Херсон. держ. ун-ту. Серія Юридичні науки. – 2015. – Вип. 5, т. 2. – С. 99–102.

References

1. Striltsiv, O. M., Barash, Ye. Yu., Shevchuk, H. V., Taranich, Ye. A. (2018). Administratyvno-pravova protydiia Natsionalnoiu politsiieiu nezakonnomu obihu narkotychnykh zasobiv, psykhotropnykh rechovyn ta prekursoriv [Administrative and legal counteraction by the National Police to illicit trafficking in narcotic drugs, psychotropic substances and precursors]. Kyiv : Natsionalna Akademiia vnutrishnikh sprav (in Ukrainian)

2. Kachalova, T. Ye. (2019). Aktualni pytannia posylennia vidpovidalnosti u vyhliadi shtrafu za nezakonne vyrobnytstvo, prydbannia, zberihannia, perevezennia, peresylannia bez mety zbutu narkotychnykh zasobiv [Topical issues of strengthening liability in the form of a fine for

illegal production, acquisition, storage, transportation, shipment without the purpose of sale of drugs]. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal*, 6, 337–341. Retrieved from: http://www.lsej.org.ua/6_2019/82.pdf (in Ukrainian)

3. Hrianka, H. V. (2011). Administratyvna vidpovidalnist za pravoporushennia u sferi nezakonnoho vyrobnytstva, prydbannia, zberihannia, perevezennia, peresylannia narkotychnykh zasobiv abo psykhotropnykh rechovyn bez mety zbutu v nevelykykh rozmirakh [Administrative liability for offenses in the field of illegal production, acquisition, storage, transportation, shipment of narcotic drugs or psychotropic substances without the purpose of sale in small amounts]. *Borotba z orhanizovanoiu zlochynnistiu i koruptsiieiu (teoriia i praktyka)*, 24, 163–170 (in Ukrainian)

4. Shevchuk, H. V. (2013). Administratyvno-pravova protydiia militsiieiu nezakonnomu obihu narkotychnykh zasobiv, psykhotropnykh rechovyn ta prekursoriv [Administrative and legal counteraction by the police to illicit trafficking in narcotic drugs, psychotropic substances and precursors]. (Dissertation, Doctor of Law). National Aviation University, Kiev (in Ukrainian)

5. Shevchuk, H. V. (2010). Nedoliky administratyvnykh pokaran u spravakh pro pravoporushennia v sferi obihu narkotychnykh zasobiv ta psykhotropnykh rechovyn [Disadvantages of administrative penalties in cases of drug and psychotropic substance trafficking]. *Chasopys Kyivskoho unıversytetu prava,* 4, 150–154 (in Ukrainian)

6. Havrylova, I. O. (2015). Osoblyvosti administratyvnoi vidpovidalnosti inozemtsiv ta osib bez hromadianstva [Features of administrative liability of foreigners and stateless persons]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Seria: Yurydychni nauky*. 5 (2), 99–102 (in Ukrainian)

Received: 15/09/2020
1st Revision: 20/10/2020
Accepted: 14/11/2020

B. Kindyuk, Dr of Law, director of the laboratory
The Odessa State University of Internal Affairs, Odesa, Ukraine

ADMINISTRANIVE LIABILITY OF FOREIGNERS AND STATELESS PERSONS FOR OFFENCES IN THE FIELD OF TURNOVER OF DRUGS, PSYCHOTROPIC SUBSTANCES AND PRECURSORS

The article deals with administrative procedure for offences committed by foreigners and stateless persons in the field of drug trafficking, as well as the features of administrative and preventive measures that are applied. The methodological basis of the study include a systematic approach, which considers a system of administrative measures aimed at combating drug trafficking; logical-semantic method, which is used to develop the conceptual apparatus; comparative legal method used for the analysis of the limit values of the size of drugs in different countries, etc. It is emphasized that for administrative offenses of this category such persons are brought to administrative liability on the grounds common to the citizens of Ukraine. Such persons can also be brought to administrative liability for offences involving the illicit trafficking of drugs in small sizes without the purpose of sale. Proceedings in cases of administrative offenses related to illicit trafficking of drugs and psychotropic substances can be understood as a special type of activity of authorized bodies, which is aimed at bringing to administrative liability those who have committed administrative offenses in this area. It is established that the procedure for introducing administrative offenses related to drug trafficking committed by foreigners and stateless persons follows the stages established by the administrative legislation of Ukraine. It is shown that this category of people should be informed on the maximum size of these hazardous substances, which differ significantly from similar indicators that are accepted in other countries. According to the current legislation, for administrative offenses related to drug trafficking, foreigners and stateless persons may be subject to administrative deportation, reduction of the period of temporary stay on the territory of Ukraine, forced return to the country from which they arrived.

Keywords: administrative legislation of Ukraine, administrative liability, administrative coercion, foreigners and stateless persons; drugs; limit sizes.

Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Legal Studies, 2020; 4 (115): 25-30
УДК: 347.157:340.5
DOI: https:doi.org/10.17721/1728-2195/2020/5.115-6

ISSN 1728-2195
© Taras Shevchenko National University of Kyiv, Publishing center "Kyiv University", 2020

К. Кравченко, юрист І категорії,
Б. Шлоер, д-р юрид. наук (нім.), доц.
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

НЕПОВНОЛІТНІ ЯК СУБ'ЄКТИ ПРАВА: ПОРІВНЯННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ В НІМЕЧЧИНІ Й УКРАЇНІ

Досліджено питання, які стосуються неповнолітніх як суб'єктів права. Неповнолітні не мають достатнього інтелектуального розвитку для того, щоб розуміти наслідки своїх дій. Саме тому вони потребують особливого правового захисту. Це дослідження сфокусовано на окремих аспектах цивільного та сімейного права.

Проаналізовано законодавство Німеччини й України, що стосується неповнолітніх. Установлено, що ні в німецькому, ні в українському праві нема одностайності щодо визначення віку осіб, які йменуються неповнолітніми. Більше того, цей термін у різних законодавчих актах тлумачиться по-різному. До осіб, які не досягли повноліття, застосовують такі терміни: неповнолітній, дитина та ін. Аналіз міжнародно-правового законодавства також не змінює ситуацію щодо термінологічної чіткості у розмежуванні або ідентичності розглядуваних понять.

Досліджено та проведено порівняльно-правовий аналіз меж віку в цивільному праві Німеччини й України. Установлено, що вікова градація тісно пов'язана з категоріями право- та дієздатності, які врегульовані цивільним законодавством. Порівняльно-правовий аналіз регулювання дієздатності в Німеччині й Україні показує, що цивільне законодавство Німеччини відрізняється від цивільного законодавства України у питанні дієздатності. Зокрема це стосується визначення поняття, видів і змісту, а також вікових меж.

Проаналізовано та порівняно норми Сімейного кодексу України та Цивільного кодексу Німеччини, які стосуються прав неповнолітніх осіб. Запропоновано зміни до Сімейного кодексу України в контексті поваги прав неповнолітніх.

Ключові слова: неповнолітні, права неповнолітніх, правоздатність неповнолітніх, дієздатність неповнолітніх, межі віку в цивільному праві.

ВСТУП. У давні часи неповнолітня особа (дитина) була об'єктом patria potestas та з розвитком суспільства перетворилася з об'єкта права на суб'єкт права. У різних країнах цей процес відбувався по-різному. Метою цієї статі є порівняльно-правовий аналіз неповнолітніх як суб'єктів права в Німеччині та Україні. Стаття сфокусована переважно на цивільному та сімейному праві.

Аналіз останніх досліджень і публікацій дозволяє зазначити таке. Окремі аспекти прав неповнолітніх досліджували як українські вчені (О. В. Дзера, Н. В. Ортинська, З. В. Ромовська, О. А. Шульц та ін.), так і німецькі [13, 25 та ін.]. Проте це питання залишається недостатньо дослідженим, а також нині нема достатньої кількості

© Кравченко К., Шлоер Б., 2020